

Heidi és Jörg Zink: És lesz a kutyáknak szárnyuk a mennyországban? Bécs 1988.151o.

A szerzőpár a hitvesek és a szülők szemszögéből nyúl a vallásos nevelés gyakorlati kérdéseire. Érzékkel mutat rá a keresztény nevelés emberi alapjaira, amelyek ismerete hasznos a nem vallásos családban is. Senki sem vitathatja ugyanis a szeretet szükségességét vagy a személyi szabadság tiszteletét a gyermekek fejlődésénél. Nem abban segítenek tehát szerzőink, hogy hogyan szoktassuk gyermekeinket különböző vallási cselekedetekre. Az alapok lerakását szorgalmazzák, amelyre minden értékes emberi, és így keresztény magatartás is épülhet. Ezért könyvünket nem csak a vallásukat gyakorló szülők fogathatják haszonnal, a vallástalanok is sokat tanulhatnak belőle.

A gyermekek kérdései alkalmat adnak a szülők ismereteinek bővítésére és tisztulására. Ki előtt világos teljesen: ki az Isten, mi a mennyország? A kérdező gyerekek gondolkodásra készítenek. Kérdéseikkel szinte bombázzák szüleiket az 1-6 évesek. Néha bizony kifakad egyik-másik szülő: Ugyan, kérlek, hagyd már abba! – Talán éppen azért, mert a gyerek sarokba szorította őt. Nem szívesen ismerjük be: Ezt nem tudom. Ugyanakkor csodálkozhatunk gyermekeink éles "logikáján" és beláthatatlan nyitottságán: előttük nincs különbség vallási vagy egyéb életbevágó kérdések között. Minden dolog létfontosságú az első 5 életév folyamán. Inna a vallási nevelés célkitűzése, hogy a "gyermek emberré váljék, aki képes szeretni és odaadni magát másokért. Az a fontos, hogy szabaddá és önállósá váljék" (13.o.). Nem ez lenne a célja mindennemű nevelésnek? Vagy nem lenne szüksége minden szülőnek arra a tapasztalatra, amit pl. a keresztelés érzékeltet? "Itt van ez a gyermek. Nem önmagunkat ajándékoztuk meg vele... Nem a mi tulajdonunk. Mi csak gondviselői vagyunk" (15.o.). Nem játszadozhatnak vele, mint hajasbabával, nem zavarhatják őt össze kapkodó következtelenségükkel, nem hanyagolhatják őt el azzal sem, hogy mindent ráhagynak: "Kialakul-e a lelkiismeret, vagyis önálló, szabad emberré válik-e gyermekünk, aki képes önmagát ellenőrizni és saját vereségeit nem a világ rossz mivoltára hárítja át" (39.o.) – ez bizony elválik az első évektől.

Könyvünk címszavai sokatmondóak: Engedelmességre nevelni túl kevés, szabadságra nevelni jobb. A büntetések csak ritkán használnak. A bűn nemcsak erkölcsi hiányosság, hanem énközpontúság. Hogyan imádkozhatunk a két- vagy háromévesekkel? A gyermekeknek egyenes válaszokra van szükségük. A Biblia elbeszélései felhasználhatók stb.

Szerzőink szembenéznek olyan kérdésekkel is, mint a fogyatékos gyermek nevelése, az apa elhanyagolt szerepe a családban, a szexuális felvilágosítás és a szülők házassága közötti kapcsolat, honnan ered a tekintély, a halál a családban stb.

Könyvünk még abban a korban született, amikor még hajnalát élte az "engedékeny" nevelés. Úttörőként szinte hadakoznak szerzőink a "tekintélyi" nevelés tényleges vagy feltételezett hibáival. Bizonyos, hogy az élet már azóta sokmindent helyére bilitett. Valószínű tehát, hogy ma már a szerző-házaspár is árnyaltabban fogalmazna. Amikor a templomlátogatásról, imádságról, a gyermekek engedelmességéről, a lelkiismeretről stb. fejti ki véleményüket, ne feledjük, hogy a mai gyermek más környezetben és más nevelőhatás alatt él, mint tizenöt évvel ezelőtt.

Ugyanakkor vitathatatlan, hogy szülőnek, gyermeknek egyaránt mindig szüksége van Isten oltalmára és áldására éppúgy, mint erőre és nyugalomra (vö. 149.o.). Mindennek eléréséhez segíthet könyvünk.

Telesi Béla

K Ü L D E T É S B E N. Tanulmánykötet a "Teológia" folyóirat húszéves jubileumára. Összeállította: Korzenszky Richárd OSB. Teológia, (Idő és hely nélkül). 304 o.

Szennyay András OSB, főpát, a Teológia felelős szerkesztője és Magyar Ferenc, a felelős kiadó megbízásából készült a kötet. Az első rész tőlük, valamint Radó Polikárp volt főszerkesztőtől és Gál Ferenc főmunkatárstól közöl egy-egy, a Teológiában már megjelent cikket. A második részben külföldi szerzők rövid szemelvényeit olvashatjuk. A harmadik, s egyúttal a legterjedelmesebb részben 16 eredeti tanulmányt találunk, amelyeknek zöme a teológia és egyéb tudományok határterületét érintő kérdésekről tárgyal.

Cserháti József a béke és az igazságosság fogalmainak biblikus jelentését vizsgálja, Sulyok Elemér a "Meghívás és küldetés a Bibliában" problémáját. Nyíri Tamás bölcséleti oldalról közelíti meg az ember társas viselkedésének természeti alapjait, míg Fila Béla teológiaiailag értelmezi a tudományos felfogások helyét a világ vége és az eszkatológia kérdésében. Vasadi Péter a "Szűz Máriáról szeretnék beszélni" mondattal kezdte fejtegetéseit, Tamay Brúnó a szimbólumok jelentőségére mutat rá, Szél Margit pedig az emberi humor fontosságára. Igen korszerű határhátréteget fejteget Lukács László és Endreffy Zoltán. Az előbbi a "Kultúra és kereszténység" kölcsönhatását taglalja, az utóbbi pedig az ökológia válságát a kereszténység szempontjából.

Két tanulmány kifejezetten erkölcsi kérdésekkel foglalkozik. Tarjányi Zoltán "A krisztusi 'bőséges élet'" címen az erkölcsi teológia körvonalait rajzolja meg. Bán Endre "Az erlőcs és a mai világ" viszonyát kutatja. Nem találja kielégítőnek "a bevett társadalmi és egyházi útbaigazításokat" (120.o.). Kritizálja a természettörvényről eddig vallott felfogásokat (118.o.), ugyanakkor hangoztatja, hogy az "erkölcsi alapvetően be van írva természetünkbe" (128.o.). A gyakorló lelkipásztor, aki elírányítást keres erkölcsi nevelő munkájához, valószínűleg hálás lenne, ha több pozitív elv kifejtését is megtalálná ezen, a ma oly mostohán kezelt területen.

Tomka Miklósnak az Egyházzal mint társadalmi intézménnyel szembeni szervezetszociológiai megfontolásokkal írt tanulmánya nagyon megiszívlelendő szempontokra hívja fel figyelmünket. Különösen értékesnek tartjuk Kamarás István írását: Izlelleti, hogy mennyiben segítheti a vallás és a művészet kapcsolatának megértését a szociológiai módszer alkalmazása. A pszichológia oldaláról szintén két cikket találunk a kötetben. Belényi Angéla a személyiség életfolyamának vizsgálata alapján kínál föl egy sajátos "lelkigyakorlatos módszert" (265.o.). Tringer László nagyon találóan sürgeti, mennyire nélkülözhetetlen a segítő kapcsolatok hatékonyságához, hogy túllépjük a "spontán munkamódok" veszélyeit (243.o.). Példáit – munkaterületének megfelelően – elsősorban a pszichiátriából veszi. Fejtegetéseiből azonban megsejthetjük azt is, hogy lelkipásztorilag és pszichológiaiailag képzett személyek még gazdagabb távlatokat nyithatnának meg.

Talán a legeredtebb és leglendületesebb írás Solya Miklós tollából származik. A cigányok apostolának beszámolója nem hiába zárja a kötetet. Reményt ébreszt: a magyar lelkipásztorokdás is képes új utakat találni Krisztus örömhírének hirdetésében.

Péteri András

Szebeni András – Lukács László: **B o l d o g o k, a k i k h á z a d b a n l a k n a k ... Szerzetesrendek Magyarországon.** Corvina, Budapest 1988. 21 + 148 o.

Szenyay András, Várszegi Asztrik, Korzenszky Richárd, Reisz Péter, Medvigy Mihály és Locker Margit közreműködésével készült ez a szemnyitogató, ugyanakkor szívet dobogató tömör összefoglaló a Magyarországon 1950 után is működő szerzetesrendekről. Nagy hiányt is pótol, hiszen a középkorú illetve fiatalabb magyar katolikus nemzedék eddig nem könnyen tudott magának összképet alkotni a magyarországi szerzetesek életéről.

A jelen kötet rövid bepillantást enged a nyugati szerzetesség lelkiességébe és az 1950 előtt hazánkban is működő rendek tevékenységébe. Természetesen a legtöbb anyag a ma engedélyezett 8 katolikus középiskolát fenntartó rend életével foglalkozik.

A könyv erőssége a képek. Felcsigázzák az érdeklődést a szerzetesi élet után. Végigvezetnek a rendi élet fontosabb állomásain: Növendékévek, Papszentelés, Csendes órák, Hétköznapok a kolostorban... Érzékeltetik a katolikus iskolai élet gazdag dinamikáját: Diák-otthon avatás, Diákmisszió ... Tanulás-tanítás, Ballagás, Vakáció. Betekintést nyújtanak az iskolák liturgikus életébe is "Karácsony-húsvét" címmel. Találók a képekhez fűzött magyarázatok. Pl. az egyik vakációs képnél olvashatjuk: "A csónakok nagy része házi gyártmányú: a diákok maguk építették őket, tanáraik vezették azokat. A tisztultabb, nemesebb emberi életre nevelődnek ezekben a munkákban is. Megtanulják: a boldogság legfontosabb feltétele nem a pénz, hanem a leleményesség, az ötletesség, a kitartó munka és az emberi összetartás."

A gazdag képanyag, diaposzítíven, hatékony hivatásgerjesztő eszköz is lehet.

Hegy György